

ΚΛΙΜΑ: ΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΣΚΕΠΤΙΚΙΣΜΟΥ (Απρίλιος 2010)

Συγγραφέας: ΒΑΣΩ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Αποκαλούμε σκεπτικιστές όλους αυτούς που αρνούνται τα ανθρωπογενή αίτια της κλιματικής αλλαγής. Τον τελευταίο χρόνο σε διεθνές επίπεδο, η επιρροή τους επεκτείνεται, παρόλο που έχουμε όλο και περισσότερες ενδείξεις- και από νέες επιστημονικές ομάδες- που επιβεβαιώνουν ότι ευθύνεται η ανθρώπινη δραστηριότητα. Π.χ. πρόσφατα δημοσιευθείσα μελέτη της Βρετανικής Μετεωρολογικής Υπηρεσίας^[1] που συνοψίζει 100 διαφορετικές επιστημονικές έρευνες, επισημαίνει ότι οι μέχρι σήμερα επικρατούσες προβλέψεις είναι (δυστυχώς) μετριοπαθείς, με λίγα λόγια τα πράγματα είναι ακόμα χειρότερα από ότι νομίζαμε. Τότε γιατί διογκώνεται ο σκεπτικισμός και απλώνεται και στο ευρύ κοινό;

Φαίνεται πως ως ορθολογιστές, δεν αναγνωρίζουμε την ψυχολογική δυσκολία αποδοχής μιας τόσο δυσάρεστης πραγματικότητας. Ένας άνθρωπος που αποφεύγει τις στενοχώριες και ταυτόχρονα δεν θέλει να χάσει τη βολή του, αντιδρά στα κακά νέα λέγοντας «μα δεν είναι δυνατόν να είναι αλήθεια». Είναι σαν να επιλέγει την εκδοχή του σκεπτικισμού που σήμερα αυξάνεται και στην Ελλάδα. Δηλαδή όσο περισσότερες επιστημονικές προειδοποιήσεις μας έρχονται, τόσο περισσότερο αρνούμαστε να τις αποδεχτούμε. Ως αποτέλεσμα, ενώ η συντριπτική πλειοψηφία της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας υποστηρίζει ότι τα αίτια είναι ανθρωπογενή, κάποιοι λίγοι επιστήμονες που διαφωνούν γίνονται Σταρ, όχι μόνο γιατί τους υποστηρίζουν τα λόμπι μέσω των ΜΜΕ αλλά επίσης, γιατί λένε αυτό που πολλοί θα ήθελαν να ακούσουν. Ότι δηλαδή δεν απαιτείται συνολική αναθεώρηση τρόπου σκέψης και δράσης, δεν χρειάζεται να μειώσουμε την χρήση ενέργειας, ούτε να διατηρήσουμε τα οικοσυστήματα μειώνοντας την εκμετάλλευση.

Αυτή η ψυχολογική τάση, είναι πολύ χρήσιμη στα γνωστά συμφέροντα που δεν επιθυμούν π.χ. τη διατήρηση της δασοκάλυψης, ούτε βέβαια την απαραίτητη δραματική μείωση της χρήσης ορυκτών καυσίμων. Εκμεταλλεύονται επίσης το γεγονός, ότι στα πλαίσια του κατεστημένου οικονομικού συστήματος που εξακολουθεί

να θεωρεί την εντατική χρήση ενέργειας ως θετικό αναπτυξιακό δείκτη, η μετάβαση σε σύστημα χαμηλότερης ενεργειακής έντασης θεωρείται οπισθοχώρηση. Ενώ λοιπόν τα συστημικά συμφέροντα τα ξέρουμε, την άλλη αιτία που αναφέρεται άμεσα στον πολίτη, μάλλον ότι δεν την αναγνωρίζουμε.

Για όσους πιστεύουν ότι οι ουσιαστικές κοινωνικές αλλαγές έρχονται από πίεση της βάσης, είναι αυτονόητο ότι πρέπει να κοιτάξουμε κατάματα το ψυχολογικό φράγμα που ορθώνεται μπροστά μας. Ίσως για αυτό το λόγο με εντυπωσιάζει η προσπάθεια του διεθνούς κοινωνικού κινήματος «Πόλεις σε Μετάβαση» και επανέρχομαι συνεχώς σε αυτό. Είναι κίνημα βάσης που ξεκινά κατ' αρχήν με αναγνώριση της συγκεκριμένης ψυχολογικής τάσης. Οι μέθοδοι του κινήματος δεν αρνούνται τον ορθολογισμό αλλά ταυτόχρονα τον υπερβαίνουν. Σε συνδυασμό με τη δράση προτείνουν μια διέξοδο αισιοδοξίας η οποία επικεντρώνει στη συλλογικότητα. Ως προς τον επιθυμητό στόχο, η λέξη κλειδί είναι «αντοχή». Αντοχή των τοπικών κοινωνιών απέναντι σε κρίσεις, αντοχή των οικοσυστημάτων. Μετάβαση σε μια διαφορετική κοινωνική οργάνωση που αναπτύσσει την κουλτούρα της αντοχής.

Ως όχημα σταδιακής μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλής ενεργειακής έντασης και ήπιας εκμετάλλευσης των πόρων, επιδιώκουν την προώθηση τρόπου σκέψης και συλλογικής δράσης, που οδηγούν στην αύξηση της ανθεκτικότητας των τοπικών κοινοτήτων. Χωρίς να αρνούνται την παγκοσμιοποίηση στο σύνολό της, επιδιώκουν την ενίσχυση της τοπικοποίησης σε βασικά αγαθά όπως π.χ. η διατροφή ή το νερό κ.λπ. Μειώνουν τις μεταφορές και κυρίως ενισχύουν την ανάπτυξη χαμένων ανθρώπινων δεξιοτήτων σε επίπεδο ατομικό αλλά και σε επίπεδο συλλογικής οργάνωσης. Το κίνημα αυτό, που ξεκίνησε το 2005 και έχει εξαπλωθεί ήδη σε 100 περιοχές του πλανήτη, σχεδιάστηκε για να αντιμετωπίσει τη μείωση των αποθεμάτων προσβάσιμου πετρελαίου και την αλλαγή του κλίματος. Μέχρι τώρα έχουν πετύχει την προώθηση δράσεων ουσιαστικής και όχι ψεύτικης πράσινης ανάπτυξης.

Για κάποιον από εμάς που δεν συμμετέχει σε αυτές τις βιωματικές δραστηριότητες θα ενδιέφερε να διαβάσει το βιβλίο του Rob Hopkins^[2] (το εγχειρίδιο της Μετάβασης) για να κατανοήσει τον τρόπο σκέψης και δράσεις του κινήματος «Πόλεις σε Μετάβαση» που προωθεί στην πράξη αριστερές ιδέες χωρίς να έχει αποκτήσει την σχετική ταμπέλα. Η εξοικονόμηση ενέργειας είναι σήμερα κάτι επαναστατικό που οδηγεί όχι μόνο στην αλλαγή της σχέσης με τη φύση, αλλά και

στην αλλαγή των κοινωνικών δομών. Στους ιστότοπους έχουν αναρτηθεί μικρά βίντεο από τις γιορτές που διοργανώνονται παράλληλα με τις δράσεις. Βλέποντας στην οθόνη του υπολογιστή χαρούμενους ανθρώπους, δημιουργείται αρχικά η εντύπωση μιας «χαζοχαρούμενης» κοινότητας», κάτι που απέχει πάρα πολύ από την πραγματικότητα όπως αποδεικνύουν τα επιτεύγματά τους. Θα έλεγα πως απλά «τη βρίσκουν», είναι κακό;

Σε ανοικτή επιστολή προς τους Σταρ σκεπτικιστές που επιμένουν να αγνοούν τις συντριπτικές ενδείξεις και απαιτούν «απόδειξη» για το αν αυτή η αλλαγή είναι ανθρωπογενής θα ζητούσα απάντηση σε μια απορία: Αφού υπάρχει απόδειξη για την ανθρωπογενή συνεχή αύξηση π.χ. του διοξειδίου του άνθρακα μέσα στην ατμόσφαιρα (πέρα από τα αρχικά ευεργετικά επίπεδα που συγκρατούν την αναγκαία θερμότητα ώστε να υπάρχουμε), αφού επίσης υπάρχει απόδειξη για την ιδιότητά του συγκεκριμένου αερίου να συγκρατεί την ηλιακή θερμότητα και να θερμαίνει τη γη, τότε πώς αρνούνται το ανθρωπογενές της κλιματικής αλλαγής;

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στο ένθετο «Ο Δαίμων της οικολογίας» της εφημερίδας «ΑΥΓΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ», 11 Απριλίου 2010, σ. 4.

[1] The Guardian, Friday 5 March 2010, “Met Office analysis reveals clear fingerprints of man made climate change” -climate scientists say the 100 studies of sea ice, rainfall and temperature should help the public to make up their own minds on global warming.

[2] Rob Hopkins “The Transition Handbook, from oil dependency to local resilience” Green Books. UK 2008 (www.transitionculture.org, www.transitiontowns.org).